

УДК 374.28(09)
DOI 10.31654/2663-4902-2025-PP-1-96-103

Останіна Н. С.

кандидат педагогічних наук, доцент,
кафедра соціальної педагогіки і соціальної роботи,
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
3777nina@gmail.com
orcid.org/0000-0002-8247-620X

Демченко Н. М.

кандидат педагогічних наук, доцент,
кафедра доцент кафедри педагогіки, початкової освіти,
психології та менеджменту
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
nata.demchenko2020@gmail.com
orcid.org/0000-0003-1382-0756

Качалова Т. В.

кандидат педагогічних наук, доцент,
кафедра соціальної педагогіки і соціальної роботи,
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
tetyana0210@ukr.net
orcid.org/0000-0002-3010-3874

**СОЦІАЛЬНО-ВИХОВНА РОБОТА З ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ
В УМОВАХ ЛІТНІХ КАНІКУЛ**

У статті розглянуто питання, яке пов'язане з організацією соціально-виховної роботи з формування особистості в умовах літніх канікул. Автор розглядає формування особистості підлітка через багатограний процес розвитку індивідуальних, соціальних, моральних якостей, що визначають його поведінку, становлення як суб'єкта діяльності, члена суспільства, громадянина. У статті робиться наголос на проблемі формування в учнівській молоді не тільки знань, а й необхідних з точки зору соціального замовлення життєвих компетентностей: життєвої позиції, мотивів реалізації власного потенціалу, самовдосконалення та саморозвитку лідерських якостей молоді особистості.

Змістовно організована спільна діяльність, співпраця і продуктивне спілкування дітей і дорослих є найдієвішим інструментом громадянського, демократичного, патріотичного виховання – основним пріоритетом у реалізації молодіжної політики в Україні. Автор підкреслює, що соціально-виховна робота в літній період має бути насиченою, але й водночас сприяти розслабленню та гармонійному розвитку дитини в природньому середовищі. Проблема організації відпочинку, оздоровлення, зайнятості дітей та підлітків у канікулярний період вирішується через діючу в країні мережу закладів відпочинку та оздоровлення для дітей, які забезпечують зайнятість дітей за інтересом та запобігають явищам бездоглядності; дають змогу продовжувати виховний процес школи, розвивати творчі здібності особистості, формувати особистий світогляд.

Здійснений теоретичний аналіз аспектів соціально-виховної роботи дає змогу зробити висновок, що ефективність виховання залежить від рівня мотиваційної бази самої особистості, сукупності її потреб, як внутрішніх чинників діяльності. Закономірності соціально-вихованої роботи – це стійкі, об'єктивно існуючі зв'язки у вихованні, реалізація яких сприяє забезпеченню соціалізації у суспільстві та ефективності розвитку особистості підлітка.

Ключові слова: соціально-виховна робота, соціальне виховання, соціалізація, формування особистості, позашкільний заклад оздоровлення та відпочинку, напрямки соціально-виховної роботи з формування особистості.

Постановка проблеми. Соціально-політичні умови, умови невизначеності та нових викликів сьогодення потребують принципово нових підходів до прийняття рішень, пошуку нестандартного апарату та інструментів щодо організації соціально-виховної роботи з формування підростаючої особистості. Ми бачимо, що значимість та цінність кожної особистості, її ролі у рисах суспільно-історичних змін набувають особливої актуальності: суспільство потребує лідерів, які можуть бачити на крок уперед, які здатні об'єднати навколо себе людей для досягнення поставленої мети, але, при цьому, поважають себе, мають високу самооцінку, вміють враховувати потреби та інтереси інших людей. За цих обставин вектор освіти та виховання спрямовується на формування в учнівської молоді не тільки знань, а й необхідних з точки зору соціального замовлення життєвих компетентностей: життєвої позиції, мотивів реалізації власного потенціалу, самовдосконалення та саморозвитку ініціативних лідерських якостей молоді особистості.

На нашу думку, особливої уваги набуває розвиток лідерства серед підлітків, оскільки в підлітковому віці закладаються і формуються основи лідерського потенціалу, який згодом розкривається в активній життєвій позиції дорослого життя. Підліток може гордитися кількістю характеристик вікової періодизації, придуманих для нього дорослими: «перехідний», «критичний», «переломний», «важкий». Ми бачимо, що названі ознаки повною мірою відображають складність і значущість процесів розвитку, які відбуваються у цьому віковому періоді. Вік підлітка особливий – спостерігається перехід від дитинства до дорослості. За віковою періодизацією – це вік від 11-12 до 14-15 років [8]. Проте, ми бачимо, що в умовах воєнного стану за необхідності швидкої адаптації до нових реалій підліткам стає все складніше розкривати та реалізовувати свій потенціал, бачити перспективи реалізації своїх можливостей.

Розглядаючи формування особистості підлітка через багатогранний процес розвитку індивідуальних, соціальних, моральних якостей, що визначають його поведінку, становлення як суб'єкта діяльності, члена суспільства, громадянина.

Метою статті є розкриття особливостей організації соціально-виховної роботи з формування особистості в умовах літніх вакацій.

Виклад основного матеріалу. Сучасне глобалізоване суспільство характеризується динамічними змінами у всіх сферах життя. Водночас – це актуалізує проблему виховання соціально-ініціативної підростаючої особистості, оскільки розбудова сильної держави потребує соціально-зрілих й ініціативних молодих людей, орієнтованих на позитивну самореалізацію у всіх сферах життя, конкурентно-спроможних і здатних до творчих перетворень.

Таким чином, в умовах сьогодення визначальним завданням держаної політики виступає формування громадянина, тобто особистості, яка ідентифікує себе з державою, гордиться своєю Батьківщиною та національною приналежністю до свого народу, виконує свої громадянські обов'язки, активна в суспільному житті, у своїй поведінці керується демократичними принципами. Саме на ці стратегічні завдання виховання акцентовано увагу в низці програмних документів: Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»), Національна доктрина розвитку освіти України в XXI столітті, Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності, Концепція національного виховання, Національна програма виховання дітей та учнівської молоді в Україні тощо.

Соціально-виховна робота, як система соціально-педагогічних заходів, спрямована на всебічний розвиток та формування особистості, включає широкий спектр

завдань у вирішенні інтеграції молоді в суспільство, на створення оптимальних умов для її соціалізації. На сьогоднішній день існує багато визначень процесу соціалізації. Наприклад, соціалізація – це процес, коли людина усвідомлює себе в суспільстві як особистість; соціалізація – це процес сприйняття особистістю культури свого народу; соціалізація – це історично-обумовлений процес розвитку особистості, теоретичного і практичного засвоєння індивідом цінностей, норм, установок, зразків поведінки, які притаманні даному суспільству. Таким чином, процес соціалізації має за мету становлення особистості, яка була б здатна адаптуватися до умов, що постійно змінюються та реалізувати себе в цих умовах. Вирішальним в процесі соціалізації є процес самовиховання. Результатом соціалізації є активне відтворення особистістю набутого соціального досвіду.

На сьогоднішній день сформовано світовий підхід до розкриття сутності поняття соціального виховання. У 1992 ЮНЕСКО була розроблена і запропонована до впровадження Програма глобального виховання. Згідно цієї програми, глобальне виховання є спробою створення загальної мирної світової культури людства, подолання ворожнечі між національними культурами, спробою подолання непорозумінь та побудови нових зв'язків у суспільній культурі планети.

Організація соціального виховання дітей активно досліджувалась вже наприкінці ХХ століття. Останнім часом видано низку досліджень, присвячених окремим аспектам соціально-виховній роботі з дітьми (О. Вакуленко, І. Козубовська, А. Малько, Л. Міщик, В. Оржехівська, С. Толстоухова, С. Харченко, Н. Чернуха, та ін.). Також, ми спостерігаємо підвищення інтересу науковців до проблеми формування соціальної ініціативності учнівської молоді, розвитку дитячої ініціативності в діяльності дитячих громадських організацій (аналізу історії, досвіду і проблем дитячого громадського руху присвячені дослідження Ю. Жданович, А. Кірпичника, О. Лісовця, Р. Охрімчук, Ю. Поліщука, Т. Трухачової та інших).

Ми не можемо зменшувати значимість використання літніх канікул у формування особистості підлітка. Організація літнього відпочинку – один з найважливіших аспектів соціально-виховної роботи, виховної діяльності. Тим паче, що організована діяльність дітей в літній період дозволяє зробити педагогічний процес безперервним на протязі всього року, адже, на сьогоднішній день дитячий літній заклад оздоровлення та відпочинку є установою, що не тільки здійснює оздоровлення і відпочинок дітей, а й виконує освітню і виховну функцію. Змістовно організована спільна діяльність, співпраця і продуктивне спілкування дітей і дорослих є найдієвішим інструментом громадянського, демократичного, патріотичного виховання – основним пріоритетом у реалізації молодіжної політики в Україні.

Очевидно, що соціально-виховна робота в літній період має бути насиченою, але й водночас сприяти розслабленню та гармонійному розвитку дитини в природньому середовищі. На думку Т. Ф. Алексенко, «середовище» охоплює соціально-побутові умови, які оточують дитину, і ту сукупність людей, які пов'язані спільністю цих умов, а тому середовище для дитини – це не тільки її довкілля, але й характер виховання, інтереси, установки оточуючих, які у своїй сукупності створюють своєрідний мікроклімат сім'ї [1]. Також, виховне середовище підрозділяється на предметно-просторове, поведінкове й інформаційно-культурне оточення. Отже, виховне середовище – це створення нормальних, відповідних культурі умов життя для дитини, позитивні впливи яких педагог підсилює, а негативні – нейтралізує.

Якщо позначити суть соціально-виховної роботи в літній період у вигляді завдання з формування особистості, ми зрозуміємо, що цей процес містить у собі комплекс міні задач: моральне і фізичне виховання, трудове і розумове. Людина – єдине ціле, виокремити якийсь із перелічених вище видів виховання важко, тим паче, що природа наділила нас багатьма здібностями, але не всі з цих задатків виявляються розвиненими. До того ж, окрім задатків людині дані «внутрішні ресурси», або здібності

до саморозвитку, й без виховання, яке здійснюється не самою людиною, а ззовні, цей розвиток може йти значно довше або – в хибному напрямку.

Враховуючи, що проблема організації відпочинку, оздоровлення, зайнятості дітей та підлітків у канікулярний період завжди була і залишається в центрі уваги держави, то наймасовішою організаційною формою відпочинку та оздоровлення дітей є заклади позашкільної освіти. Із вище зазначеного, ми робимо висновок, що охоплення дітей закладами оздоровлення та відпочинку під час канікул сприяє поліпшення їхнього здоров'я, забезпечує зайнятість та запобігає явищам бездоглядності; дає змогу продовжувати виховний процес школи, розвивати творчі здібності особистості. Заклади оздоровлення та відпочинку створюють умови для педагогічно-обґрунтованого, змістовно-цікавого дозвілля дітей, де є можливість духовно та інтелектуально збагачуватися, розширювати і формувати особистий світогляд. У свою чергу, перед колективом закладу постає завдання організувати роботу з дітьми так, щоб вона сприяла справжньому оздоровленню кожної дитини, задоволенню її потреб у різних сферах життя.

Дуже важливо при організації соціально-виховної роботи в літній період пам'ятати, що виховна робота в закладах оздоровлення та відпочинку має ряд специфічних особливостей у порівнянні з виховним процесом школи. По-перше, виховний оздоровчий процес планується й здійснюється з урахуванням того факту, коли діти повністю відірвані від сім'ї, батьківського піклування і захисту, тому на педагогічний колектив закладу покладається завдання забезпечити повноцінне життя дітей. По-друге, всі види виховної діяльності здійснюється в тимчасових різновікових дитячих колективах з різним соціальним досвідом і умовами життя та виховання дітей, з певним оздоровчим режимом дня. По-третє, виховна робота будується на принципах добровільної участі дітей в різних справах, у вільному виборі ними занять, а це передбачає створення вихователями динамічних програм діяльності. По-четверте, короткотривалий період існування табірної колективу вимагає чіткого початку і завершення табірної зміни, обов'язкової оцінки діяльності кожної дитини, надання дітям можливості бачити і розуміти результати своєї праці. По-п'яте, значні виховні можливості має й сам тимчасовий дитячий колектив табору. Відомо, що у новому оточенні, під час активного спілкування інтенсивніше, повніше розкривається особистість дитини й інколи в таких умовах швидше можна помітити те, що в школі залишається прихованим, тобто, краще вивчити і зрозуміти дитячу психологію [5].

Підготовка дітей і підлітків до самостійного життя, формування у них громадянської позиції належить до числа пріоритетних напрямів соціально-виховної роботи. Сьогодні по-новому осмислюється сутність громадянської позиції, формулюються основні принципи діяльності, підсилюються позиції дитячого руху в соціальному просторі та його можливостей у вирішенні соціально-педагогічних завдань. На законодавчому рівні національно-патріотичне виховання актуалізується відповідно до сучасних викликів і визначається як наскрізний виховний процес, спрямований на формування оборонної свідомості особистості на основі суспільно-державних (національних) цінностей України, соціальної активності та відповідальності, готовності до дієвого виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів України[2]. Слід підкреслити, що ідеї зміцнення української державності складають основу системи національно-патріотичного виховання, що охоплює:

- громадянсько-патріотичне виховання як наскрізний виховний процес, спрямований на усвідомлення громадянами України власної відповідальності за розвиток успішної країни та важливості турботи про благо українського народу;
- військово-патріотичне виховання – це наскрізний виховний процес, спрямований на формування у громадян України оборонної свідомості, мотивації громадян до набуття ними необхідних компетентностей у сфері безпеки і оборони;
- духовно-моральне виховання (наскрізний виховний процес, спрямований на формування та розвиток духовних і моральних цінностей громадян України).

У соціально-виховній роботі з дітьми та підлітками в період «канікулярної» бездоглядності особливої актуальності набуває проблема запобігання і подолання негативних проявів у поведінці вихованців, спричинених складними соціокультурними умовами, неврівноваженістю соціальних процесів. Організовується профілактична діяльність щодо зростання дитячої злочинності [6].

На належному рівні ведеться просвітницько-профілактична робота щодо запобігання раннього алкоголізму, наркоманії, коли в безконтрольному стані збільшується питома вага протиправної, агресивної поведінки підлітків під впливом алкогольного та наркотичного сп'яніння. Негативна поведінка вихованців може проявлятися вербальною і фізичною агресивністю, негативним ставленням до оточення, низьким рівнем сформованості комунікативних навичок тощо.

Відомо, що сьогодні великі ризики несуть для фізичного та духовного здоров'я дітей і підлітків сучасні комп'ютерні ігри, мобільна залежність, теле-відео-продукція з демонструванням жажів, насильства, розпусти[4]. Подолати ці причини можливо через створення педагогічно – збагаченого середовища, формування превентивного виховного середовища, яке стане фактором інтегративного впливу на процес розвитку і саморегуляції дітей, життєстійкості, життєздатності, життєвої компетентності підростаючої особистості .

У сучасних умовах гостро постає проблема збереження і зміцнення здоров'я підростаючого покоління, зростає значення здоров'я як пріоритетної соціальної й особистісної цінності. Згідно із сучасними гуманістичними ідеалами, здоров'я розглядається не тільки як важливий суспільний та індивідуальний ресурс, а й як провідний показник життєздатності, рівня соціального та особистого благополуччя, гармонійності розвитку людини та суспільства.

Актуальність такого підходу підтверджується положеннями Конвенції про права дитини, Національної доктрини розвитку освіти (2002), «Про охорону дитинства» (2001) та інших законодавчих документах. Одним із найважливіших освітньо-виховних завдань сучасної державної політики є формування культури здоров'я та виховання свідомого, відповідального ставлення до збереження та зміцнення здоров'я в учнівської молоді. Успіх у такій роботі значною мірою залежить від тісної взаємодії та цілеспрямовано організованої спільної роботи фахівців соціальної сфери, педагогів-організаторів, вихователів закладу, яка є первинною ланкою у становленні й розвитку особистості дитини. Аспектам проблеми збереження, зміцнення здоров'я, формування культури здоров'я підростаючого покоління приділяється уваги в соціально-виховній роботі з дітьми й у літній канікулярний час.

Залежно від дитячої аудиторії закладу, методичного забезпечення закладу поряд із традиційними формами роботи – фронтальною та індивідуальною варто акцентувати увагу на застосовуванні групової форми роботи (робота в малих групах), яка забезпечує створення під час виховних заходів мікроклімату, базованого на принципах співпраці, сприяє розвитку критичного мислення та вміння самостійно опановувати нові знання, передбачає залучення аудиторії до виховної взаємодії. Також, перевагою групової форми роботи є надання кожному учасникові змогу виявити свої знання і вміння в практичній діяльності через постійне залучення до процесу мислення й міжособистісного спілкування; робота в групах забезпечує формування вмінь активного слухання, вироблення спільної думки, вирішення суперечностей. У групі підвищується інтерес і мотивація до виконання поставленого завдання: збуджуються емоції, активізуються знання, досвід кожного стає доступним для інших, судження зазнають більш об'єктивного оцінювання, швидше відкидаються хибні погляди. Група забезпечує потребу у спілкуванні, стимулює більш природну поведінку її учасників; тут створюється більше можливостей для пошуку творчих варіантів рішень, актуалізується важливість виховного діалогу.

При організації соціально-виховної роботи передбачено використання інтерактивних методів (рольові ігри, інсценізації, творчі завдання, вирішення ситуацій

морального вибору), що дає змогу поглибити теоретичні знання в процесі спілкування і творчого пошуку. Доречність використання гри як методу виховання культури гідності зумовлена не тільки необхідністю внесення змін до традиційної методики виховної діяльності, а й тим, що ігрова діяльність характеризується багатомірністю впливів на формування особистості – з нею пов'язана трансформація психічних процесів, удосконалення пізнавальної самостійності, розвиток соціальних якостей і моделей поведінки. Гра допомагає згуртувати дитячий колектив, залучити дітей до активної діяльності, навчити дотримуватися правил співпраці, сформуванню вміння контролювати власні вчинки, правильно й об'єктивно оцінювати вчинки інших. Під час гри збагачується соціальний досвід дітей, вони мають можливість адаптуватися в незнайомих ситуаціях, вступати в міжособистісну взаємодію, вести діалог.

Отже, соціально-виховна робота з дітьми в канікулярний час передбачає використання широкого комплексу взаємов'язаних форм і методів роботи, серед яких пріоритет належить проблемним бесідам, рольовим іграм, груповій (парній) роботі, вправам, диспутам, дискусіям, творчим завданням. Для подальшого дослідження перспективним вважаємо наповнення розглянутих форм і методів роботи змістом, який забезпечував би підвищення ефективності розвитку та формування особистості підлітка.

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Говорячи про мету соціально-вихованої роботи, можна стверджувати, що кожний новий виток українського суспільства мав певний вплив на формування особистості виховного ідеалу, тобто тих якостей особистості, які мають бути розвинуті в результаті виховного процесу.

Здійснений нами теоретичний аналіз аспектів соціально-виховної роботи дає змогу зробити висновок, що ефективність виховання залежить від рівня мотиваційної бази самої особистості, сукупності її потреб, як внутрішніх чинників діяльності. Закономірності виховання – це стійкі, об'єктивно існуючі зв'язки у вихованні, реалізація яких сприяє забезпеченню ефективності розвитку особистості підлітка.

Проте економічна нестабільність негативно впливає на соціальну захищеність підростаючого покоління країни. Такі тенденції викликають тривогу, психологічну дисгармонію, бажання віднайти сприятливіші умови для саморозкриття підростаючої особистості.

Відомо, що виховання належить до числа категорій «вічних», що майбутнє країни залежить від того, на яких ідеалах, ціннісних орієнтаціях виховується підростаюча людина.

Література

1. Алексєєнко Т. Ф. Соціалізація особистості: можливості й ризики: науково-методичний посібник Київ: Педагогічна думка, 2007. С. 112–118.
2. Бех І. Д. Особистість у просторі духовного розвитку: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2012. 256 с.
3. Журба К. О. Теоретичні засади виховання культури гідності в школярів. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: зб. наук. пр.* Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2012. Вип. 16, кн. 1. С. 232–240.
4. Кремень В. Г., Сисоєва С. О., Бех І. Д. та ін. Концепція виховання дітей та молоді в цифровому просторі. *Вісник Національної академії педагогічних наук.* 2022. Т. 4 № 2. С. 1–30. URL: <https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/view/292>
5. Манчуленко Л. В. Методика соціально-виховної роботи у сучасних умовах: навч. посіб. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т. 2012. 240 с.
6. Оржеховська В. М. Профілактика девіантної поведінки неповнолітніх: навч. посіб. Черкаси: Чабаненко Ю., 2008. 375 с.

7. Соціальна робота в Україні: навч. посіб. / І. Д. Зверева та ін.; заг. ред. І. Д. Звереві, Г. М. Лактіонової. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 256 с.
8. Чорна К. І. Гуманізація навчально-виховного процесу як механізм становлення культури гідності зростаючої особистості *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: зб. наук. пр.* Кіровоград: ЗВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2012. Вип. 16, кн. 1. С. 344–353.
9. Федорченко Т. Є. Профілактика девіантної поведінки школярів в умовах соціокультурного середовища: соціально-педагогічний аспект: монографія. Черкаси: ПП Чабаненко Ю.А., 2011. 488 с.

References

1. Aleksieienko, T.F. (2007). *Sotsializatsiia osobystosti: mozhlyvosti y ryzyky* [Socialization of the individual: opportunities and risks]. Kyiv: Pedahohichna dumka [in Ukrainian].
2. Bekh, I.D. (2012). *Osobystist u prostori dukhovnoho rozvytku* [Personality in the space of spiritual development]. Kyiv: Akademvydav [in Ukrainian].
3. Zhurba K. O. (2012). *Teoretychni zasady vykhovannia kultury hidnosti v shkoliariv* [Theoretical principles of educating a culture of dignity in schoolchildren]. *Teoretyko-metodychni problemy vykhovannia ditei ta uchnivskoi molodi – Theoretical and methodological problems of educating children and schoolchildren*. Kirovohrad: RVV KDPU im. V. Vynnychenka. Issue 16. P. 232–240 [in Ukrainian].
4. Kremen, V.H., Sysoieva, S.O. & Bekh I.D. (2022). *Kontseptsiiia vykhovannia ditei ta molodi v tsyfrovomu prostori* [The concept of raising children and youth in the digital space]. *Visnyk Natsionalnoi akademii pedahohichnykh nauk – Bulletin of the National Academy of Pedagogical Sciences*. Vol. 4. No 2. P. 1–30. URL: <https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/view/292> [in Ukrainian].
5. Manchulenko, L.V. (2012). *Metodyka sotsialno-vykhovnoi roboty u suchasnykh umovakh* [Methodology of social and educational work in modern conditions]. Chernivtsi: Chernivetskyi nats. un-t [in Ukrainian].
6. Orzhekhovska, V.M. (2008). *Profilaktyka deviantnoi povedinky nepovnoletnikh* [Prevention of deviant behavior of minors]. Cherkasy: Chabanenko Yu. [in Ukrainian].
7. (2004). *Sotsialna robota v Ukraini* [Social work in Ukraine]. (I.D. Zvierieva ta in.; zah. red. I.D. Zvierievoi, H.M. Laktionovoi). Kyiv: Tsentri navchalnoi literatury [in Ukrainian].
8. Chorna, K.I. (2012). *Humanizatsiia navchalno-vykhovnoho protsesu yak mekhanizm stanovlennia kultury hidnosti zrostaiuchoi osobystosti* [Humanization of the educational process as a mechanism for the formation of a culture of dignity of a growing personality]. *Teoretyko-metodychni problemy vykhovannia ditei ta uchnivskoi molodi – Theoretical and methodological problems of raising children and students*. Kirovohrad: ZVV KDPU im. V. Vynnychenka. Issue 16. P. 344–353 [in Ukrainian].
9. Fedorchenko, T.Ye. (2011). *Profilaktyka deviantnoi povedinky shkoliariv v umovakh sotsiokulturnoho seredovyscha: sotsialno-pedahohichnyi aspekt* [Prevention of deviant behavior of schoolchildren in the socio-cultural environment: socio-pedagogical aspect]. Cherkasy: PP Chabanenko Yu.A. [in Ukrainian].

Ostanina N.

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Social Pedagogy and Social Work
Nizhyn Mykola Gogol State University
ostanina.ns@ndu.edu.ua
orcid.org/0000-0002-8247-620X

Demchenko N.

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Pedagogics, Primary Education and Educational Management
Nizhyn Gogol State University

nata.demchenko2020@gmail.com
orcid.org/0000-0003-1382-0756

Kachalova T.

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor
of the Department of Social Pedagogy and Social Work
Nizhyn Mykola Gogol State University
kachalova.tv@ndu.edu.ua
orcid.org/0000-0002-3010-3874

**SOCIAL AND EDUCATIONAL WORK ON THE FORMATION
OF PERSONALITY IN THE CONDITIONS OF SUMMER VACATIONS**

A question which is related to organization of a socialeducate work from forming of personality in the conditions of summer vacations is considered in the article. An author examines forming of personality of teenager through the many-sided process of development of individual, social, moral qualities which determine his conduct, becoming as a subject of activity, member of society, citizen. In the article emphasized problem of forming for student's young people of not only knowledges but also necessary from point of social order of vital kompetentnostey: vital position, reasons of realization of own potential, self-perfection and samorozvitku of leader qualities of young personality.

Joint activity, collaboration and productive intercourse of children and adults, is richly in content organized is the most effective instrument of civil, democratic, patriotic education – basic priority in realization of youth policy in Ukraine. An author underlines that socially – an educate work in a summer period must be saturated, but also at the same time instrumental in weakening and harmonious development of child in a prirodnemu environment. The problem of organization of rest, making healthy, employment of children and teenagers, in a vacation period is settled through operating in a country network establishments of rest and making healthy for children, which provide employment of children after interest and prevent the phenomena of neglect; enable to continue an educate process of school, develop the creative capabilities of personality, form the personal world view.

The theoretical analysis of aspects of a socialeducate work is carried out enables to draw conclusion, that efficiency of education depends on the level of motivational base of personality, aggregate of its necessities, as internal factors of activity. Conformities to law of the socialeducated work – it proof, ob"ektivno existing zv"yazki in education, realization of which is instrumental in providing of socialization in society and efficiency of development of personality of teenager.

Key words: a socialeducate work, social education, socialization, forming of personality, out-of-school establishment of making healthy and rest, socialeducate work assignments, is from forming of personality.